

1975-09-16

11.121-1624-74

2701-230

Rek + mb

Enligt utsändningslista

Bildande av naturreservat för Storrisbergsgrottorna med om-
givande mark i Nordmalings kommun
(2 bilagor)

Beskrivning av reservatet

Reservatets benämning Storrisbergsgrottorna

Kommun Nordmaling

Socken Nordmaling

Fastigheter Hyngelsböle 4:1, Ledusjö 2:2, Mo 3:18,
3:43, 3:44, 3:65 och 3:85

Lägesbeskrivning Ekonomisk karta 20 J, 1 F, ca 3,5 km
nordväst om Olofsfors bruk. Framgår av
bifogad karta

Areal 20,8 ha

Därav landareal 20,8 ha

Förvaltare Markägarna i samråd med skogsvårdssty-
relsen

Ärendets handläggning Nordmalings kommun och statens natur-
vårdsverk har tillstyrkt naturreservat
bildning. Markägarna har delgetts för-
slaget.

Grund för beslutet

Området är av stort intresse ur naturvårdssynpunkt med hänsy
till de geovetenskapligt intressanta och väl utbildade grot-
torna varav särskilt "Tjuv-Antes grotta" bör nämnas.

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1974:1025) beslutar läns-
styrelsen att det område som utmärkts på bifogade karta skal
vara naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8 och 10 §§ naturvårdslagen samt 8 § naturvårdskungörelsen att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för området.

Föreskrifter angående förfogandet över området (8 § naturvårdslagen)

Det är förbjudet att

- bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden, som att gräva, spränga, borra, schakta, utfylla eller utföra annan markbearbetning.
- anordna upplag annat än tillfälligt för skogsbrukets behov
- anlägga väg eller parkeringsplats
- dra fram mark- eller luftledning
- uppföra fast anordning eller liknande
- uppföra byggnad
- kalavverka skog inom de delar av reservatet som utgörs av impediment

Föreskrifter gällande för allmänheten (10 § naturvårdslagen)

Det är förbjudet att

- göra upp eld annat än på särskilt anvisade platser
- framföra motordrivet fordon
- bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar
- förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning

Vård och förvaltning (8 § naturvårdskungörelsen)

Naturreservatet skall vårdas och förvaltas av markägarna i samråd med skogsvårdsstyrelsen. Skötsel skall ske i enlighet med en av länsstyrelsen fastställd skötselplan. Utmärkning skall ske i enlighet med naturvårdsverkets anvisningar genom skogsvårdsstyrelsens försorg.

Besvär till jordbruksdepartementet enligt bilaga, formulär 1.

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket landshövdingen Bengt Lyberg varit beslutande och byrådirektören Per Erik Persson varit föredragande, har även länsrådet Harry Forsell, länsarkitekten Åke Lundberg, överlantmätaren Göran Nilsson och förste länsassessorn Stig Rönnblad deltagit.

Bengt Lyberg

Per Erik Persson

Bilagor
karta
besvärshänvisning

Kopia till

statens naturvårdsverk
Nordmalings kommun
statens planverk
vägförvaltningen
distriktslantmätaren i Umeå distrikt
skogsvårdsstyrelsen
planenheten
lantmåterienheten
naturvårdsregistret
handlingarna
PEP

Fastighet

Ägare

Hygelsböle 4:1

Masonite AB, 910 02 Randviksverken

Mo 3:18

"

Mo 3:85

"

Ledusjö 2:2

John Otto Erling Pettersson
Ledusjö, 910 01 Nordmaling

Mo 3:43

Nils Oskar Forsberg, Mo, 910 03 Lögdeå

Mo 3:44

Karl Uno Forsberg, Mo, 910 03 Lögdeå

Mo 3:65

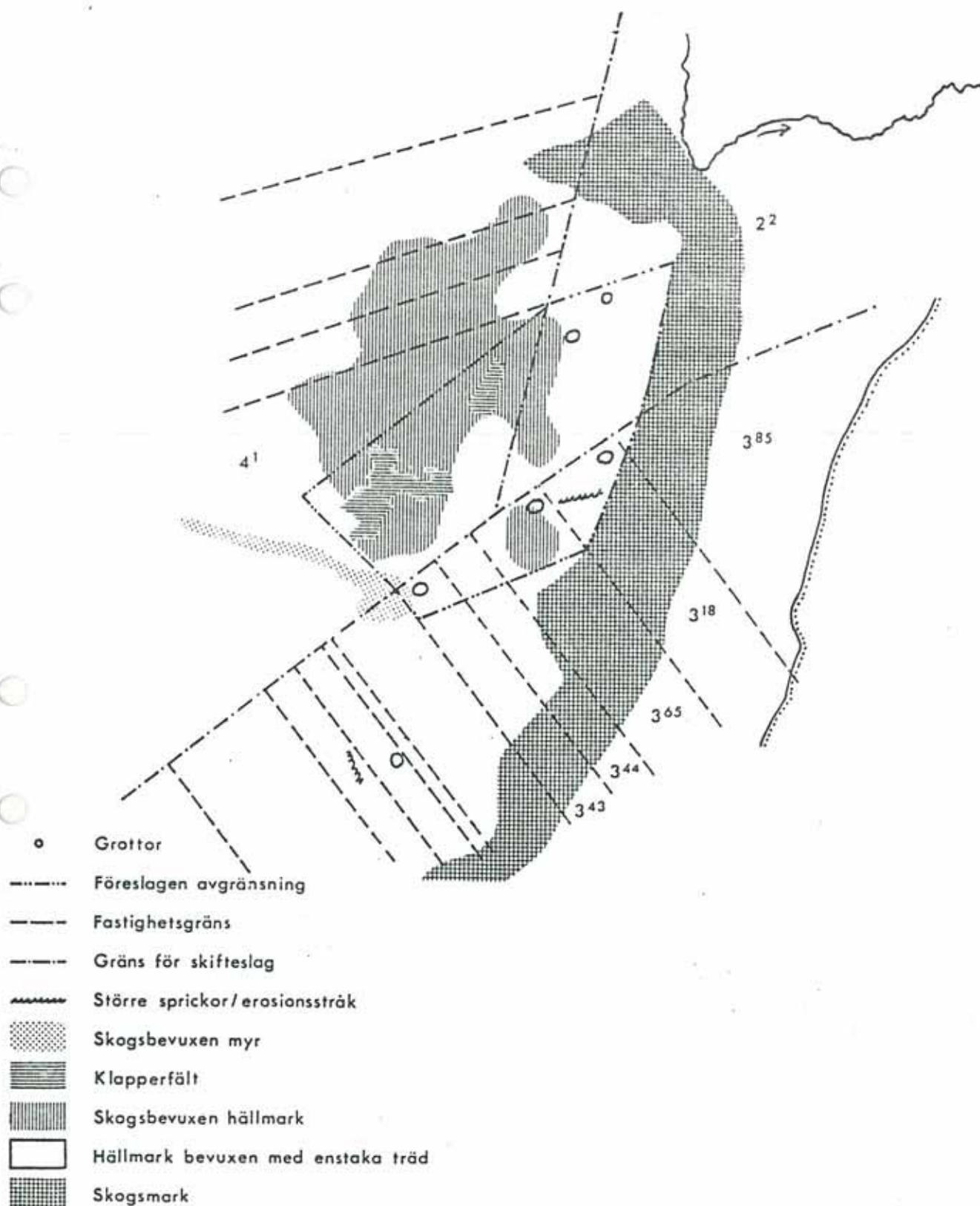
Agnes Alice Eriksson
Box 532
910 03 Lögdeå

Gustaf Adolf Rönnbergs sterbhus
c/o Agnes Alice Eriksson
Box 532
910 03 Lögdeå

Jenny Andréa Holmgrens sterbhus
c/o Sture Holmgren
Box 276
910 03 Lögdeå

STORRISBERGSGROTTORNA

HYNGELSBÖLE, LEDUSJÖ OCH MO
SKIFTESLAG
NORDMALINGS KOMMUN

SKALA 1:10 000

1974-11-28

Upprättad med ledning av flygbild

SKÖTSELPLAN FÖR STORRISBERGSGROTTORNAS NATURRESERVAT I NORDMALINGS KOMMUN

Innehållsförteckning

- 1. Syfte med säkerställande och skötsel**
- 2. Beskrivning av reservatet**
 - 2.1 Administrativa data
 - 2.2 Allmän beskrivning av området
 - 2.3 Natura 2000
- 3. Skötsel av naturtyper**
 - 3.1 Geologiska formationer
 - 3.2 Impediment tallskog
 - 3.3 Produktiv skogsmark
- 4. Friluftsliv**
 - 4.1 Anläggningar och information för friluftslivet
- 5. Övriga anläggningar**
- 6. Nyttjanderätter**
- 7. Utmärkning av gränser**
- 8. Sammanställning av åtgärder**
- 9. Tillsyn och uppföljning**

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Det primära syftet med säkerställandet och skötseln av reservatet är att bevara de geovetenskapligt intressanta och väl utbildade grottor. I reservatsbeslutet 11.121-1624-74 anges som grund till beslutet ”Området är av stort intresse ur naturvårdssynpunkt med hänsyn till de geovetenskapligt intressanta och väl utbildade grottorna varav särskilt ”Tjuv-Antes grotta” bör nämnas”.

2. Beskrivning av objektet

2.1 Administrativa data

Namn	Storrisbergsgrottorna
Skydd	Naturreservat – 2402031
Kommun	Nordmaling
Läge	Ca 3,5 km nordväst om Olofsfors bruk, kartblad 20J 1F, naturgeografisk region 29a, koordinat 1677400/7059000
Ägarkategori	Privat
Totalareal	20,8 ha
Produktiv skog (ej skyddad)	1,1 ha

Indelning i naturtyper enligt KNAS

Impediment (tallskog)	17,5 ha
Tallskog	0,3 ha
Barrblandskog	0,8 ha

Förvaltare	Länsstyrelsen
------------	---------------

2.2 Allmän beskrivning av reservatet

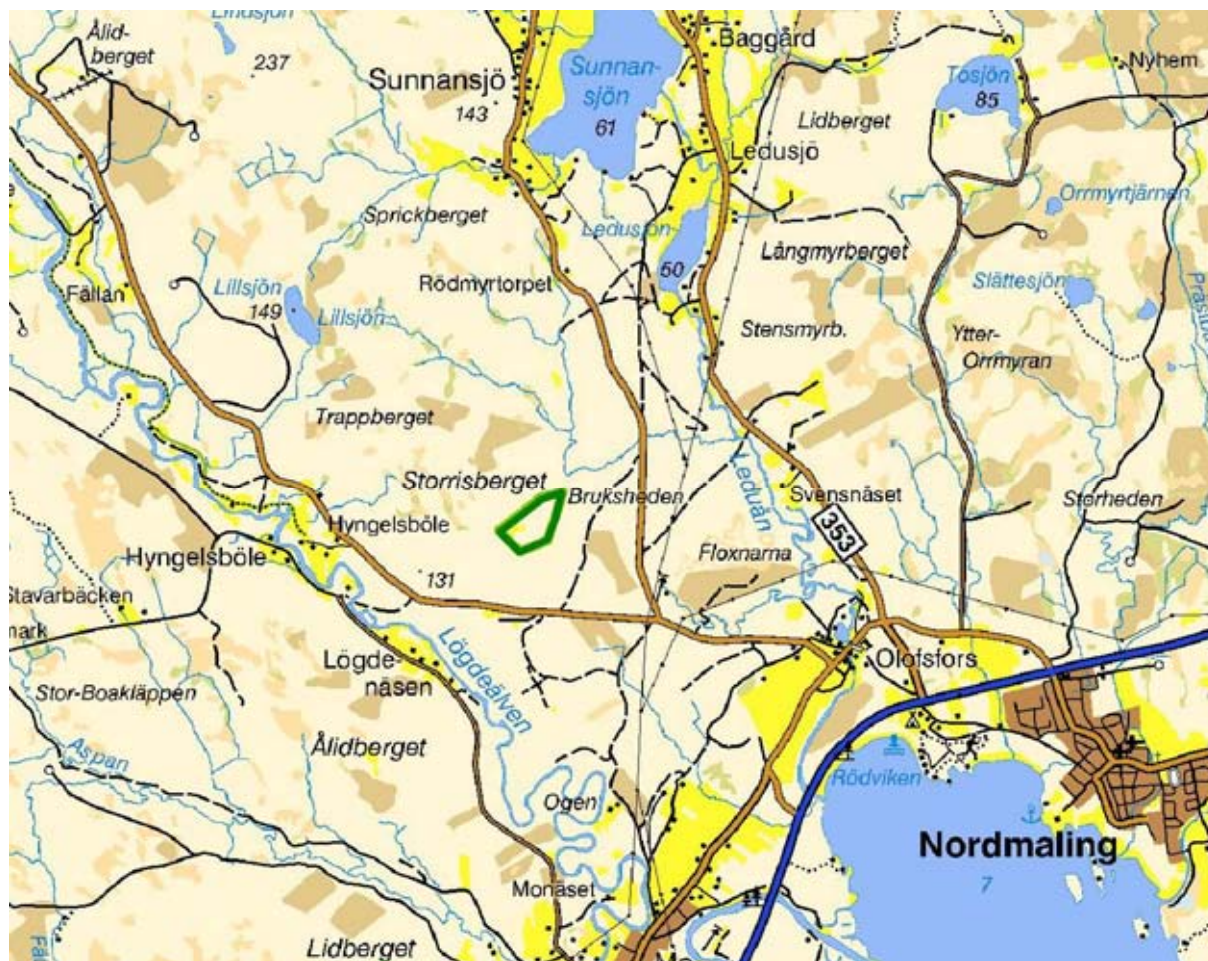
Storrisbergsgrottornas naturreservat ligger 5 km NV om Nordmalings samhälle och inom det grottrika kustområde som löper från Härnösand och till Umeå. Området är mycket geovetenskapligt intressant och av stort naturvårdsintresse. Inom reservatet finns ett 10-tal större grottor varav ”Tjuv-Antes grotta” är den i särklass mest kända. Delar av Storrisberget skyddas som naturreservat sedan 1974.

För ca 6 000 år sedan började de första delarna av berget höja sig ur havet. Tiden som kustberg varade under 3 000 år och det är under denna tidsperiod som grottorna fått sin slutliga utformning. Grottorna är rundslipade sprickgrottor (s.k. tunnelgrottor) i urberget och är ett resultat av havets bearbetning av tidigare sprickor och svaghetszoner i den brant sluttande berggrunden. Berggrunden består av grovporfyrisk till jämnkornig revsundsgranit.

Storrisbergets plåtå ligger på en höjd av 130-140 m ö h och på toppen finns ett par fina och välbevarade klapperstensfält. I reservatet finns lökformade tunnelgrottor och flera s.k. lagerbäddsgrottor som kan liknas vid liggande grottor. Områdets stora attraktion är ”Tjuv-Antes grotta” som fått sitt namn efter en verklig person som hette Anders Andersson och som levde på 1800-talet. Vid ett par tillfällen ska han ha rymt från fångtransporter och hållit sig gömd i grottorna på Storrisberget. Tjuv-Antes grotta är reservatets största med måtten ca 30 m lång, 5 m bred och 3 m hög. Grottan har tillgängliggjorts för besökare. I och intill grottan

finns ett antal trappor och stegar som möjliggör för allmänheten att besöka grottan och dess gömmen.

Marken inom reservatet består till största delen av lågproduktiv hållmark och innefattar små arealer produktiv skog och skogsbevuxen myr. Avverkningar har förekommit i begränsad omfattning och det beror troligen på de svåra terrängförhållandena. Längs med bergssluttningen löper fuktiga stråk där arter som brakved (*Rhamnus frangula*) och örnbräken (*Pteridium aquilinum*) finner sin växtplats. Andra arter som noterats i området och som lever på hållmarker och i bergsmiljöer är bland annat bergglim (*Silene rupestris*), vårspärgel (*Spergula morisonii* Boreau) och backnunört (*Epilobium collinum*).

Figur 1. Översiktskarta för naturreservatet Storrisbergsgrottorna.

Storrisbergsgrottorna ligger 3,5 km nordväst om Olofsfors. Området är välkänt som Tjuv-Antes grotta och har årligen ett stort antal besökare. Reservatets läge nära kusten och väg E4 gör att det är lätt att ta sig till området. Väl där är berget på sina ställen fysiskt krävande och brant. En gångstig leder från parkeringsplatsen mot reservatet. Reservatet förvaltas av Länsstyrelsen i samråd med markägarna.

2.3 Natura 2000

Naturreservatet Storrisbergsgrottorna ingår i nätverket Natura 2000 (Natura 2000-id SE0810005), den Europeiska Unionens nätverk av skyddade områden. De åtgärder som beskrivs i skötselplanen och som senare kommer att genomföras tar även hänsyn till bevarandet av de naturvärden som finns utpekade för Natura 2000. Det finns en särskilt

upprättad bevarandeplan för reservatet som mer utförligt beskriver utpekade naturtyper, uppföljning och mål.

Bild 1. Utsikt från en av reservatets lagerbäddsgrottor. Dessa kan liknas vid en "liggande grotta".

3. Skötsel av naturtyper

Nedan indelas reservatet i skötselområden utifrån gemensamma drag vad gäller naturtyp, utvecklingshistorik samt form av skötsel.

3.1 Geologiska formationer

Området skyddas främst för sina geovetenskapliga kvaliteter. Inom reservatet finns ett 10-tal tunnel- och lagerbäddsgrottor samt klapperstensfält. Tjuv-Antes grotta är den enda grotta som är tydligt utmärkt och iordningställd för allmänheten. Grottorna är registrerade som naturtyp (8310) inom Natura 2000.

Kvalitetsmål

- Geologiska värden som grottor, klapperstensfält, håll- och grytformationer ska bevaras.
- Friluftslivet påverkan på de geologiska värdena ska vara försumbar.

Åtgärder

Årlig tillsyn av Tjuv-Antes grotta och tillgänglighetsanläggningar i anslutning till grottan vilket bl.a. innefattar stegar och trappor. Reservatets grottor ska positionsbestämmas. Grottor som naturtyp kommer att följas upp inom Natura 2000.

3.2 Impediment tallskog (17,5 ha)

Innefattar all tallb eklädd impedimentmark inom reservatet. Enligt reservatets föreskrifter får skog på impedimentmark inte kalavverkas.

3.3 Produktiv skogsmark (1,1 ha)

Innefattar den del av skogen som betecknas som produktiv. Enligt reservatsföreskrifterna får skogsbruk bedrivas på produktiv skogsmark. Vid terrängtransport bör särskild hänsyn tas till klapperstensvallarna så att de inte riskeras ta skada.

Bild 2. Inom reservatet finns ett antal trappor och stegar i och till Tjuv-Antes grotta. Dessa ska vara särskilt väl underhållna med tanke på allmänhetens säkerhet.

4. Friluftsliv

Storrisbergsgrottornas naturreservat är bland allmänheten mer känd som "Tjuv-Antes grotta", där Ante är den person som enligt sägen ska ha hållit sig gömd i grottan på Storrisberget. Området med urbergsgrottor är ett intressant besöksmål för den breda allmänheten. Från Storrisbergets topp får man dessutom en fin utsikt över Nordmalingsfjärden. Reservatet lockar årligen många besökare. Anläggningarna är genomgående anpassade till miljön. Området kan utvecklas ytterligare som besöksmål genom informations- och tillgänglighetsinsatser. Gemensamma informationsinsatser med Lidbergsgrottornas naturreservat gör att antalet besökare kan komma att öka något.

4.1 Anläggningar och information för friluftslivet

Reservatet är skyltat med vägvisare från allmän väg mellan Olofsfors och Norrfors. Härifrån leder en skogsbilväg leder ca 600 meter till ett större parkeringsutrymme. Från parkeringsplatsen utgår en väl markerad led skyltad mot "Tjuv-Antes grotta". Leden passerar reservatets stora attraktion och vidare upp på Storrisbergets topp. Skyltar i A3 format finns placerade intill reservatsgränsen och på ett par plaster i reservatet, en särskild informationsskylt beskriver "Tjuv-Antes grotta". Leden är försedd med stegar och trappor

som leder till och ner i grottan. Från toppen är utsikten över havet och omgivningarna milsvid. Rastplatsen är enkel.

4.2 Kvalitetsmål

- Reservatet ska ha en skylt i minst A1-format.
- Informationen om reservatet, grottornas bildningssätt och säkerhet ska vara god.
- Samtliga anläggningar för friluftslivet ska vara väl skötta och underhållna, särskilt trappor och stegar.
- Leden ska användas för att kanalisera besökare i området och öka upplevelsen av reservatet.
- Det ska finnas en rastplats på Storrisbergets topp.

4.3 Åtgärder

- Nya skyltar i minst A1 format ska tas fram och sättas upp vid entrén enligt bilaga 1. Skylten bör även innehålla information om grottornas bildningssätt.
- Det ska finnas en skylt som beskriver Tjuv-Antes grotta.
- Det ska finnas en skylt intill Tjuv-Antes grotta med instruktioner om säkerhet: t.ex. använd hjälm, tag med ficklampa, gå inte ensam ner i grottan.
- Samtliga tillgänglighetsanordningar i reservatet ska kontrolleras årligen. Särskilt väl underhållet ska stegar och trappor i och intill Tjuv-Antes grotta vara. Vid behov ska dessa restaureras.
- Nya hänvisningsskyltar (i trä) ska sättas upp från parkeringen till besöksmål i reservatet; till grottan och rastplatsen.
- Rastplatsen på Storrisbergets topp ska rustas upp med ny grillplats och nya sittbänkar. Enstaka träd kan röjas intill rastplats/utsiktsplats.
- Ta fram folder gemensamt för reservaten Storrisbergsgrottorna och Lidbergsgrottorna.
- Stigen sträckning bör ses över. Den kan med fördel förlängas så att den passerar fler av reservatets sevärdheter - lagerbäddsgrottor och klapperstensfält. En eventuell förlängning av stigen tas fram separat och i samråd med berörda markägare.

5. Övriga anläggningar

Det finns inga övriga anläggningar i reservatet.

Anslutande till parkeringsplatsen (utanför reservatet) finns en enkel rastplats.

6. Nyttjanderätter

Reservatet ligger inom riksintresse för rennäringsen (kärnområde).

Jakt bedrivs enligt gällande jaktlagstiftning. Rätten till jakt tillfaller markägarna.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar.

Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av åtgärder

Åtgärd	Tidpunkt
Iordningställa entrén och sätta upp skyltar enligt bilaga 1.	2006-2010
Ta fram skylt med säkerhetsinstruktioner.	2006-2008
Ta fram ny skylt över Tjuv-Antes grotta	2006-2008
Ta fram en folder gemensamt med Lidbergsgrottorna	2006-2008
Positionsbestämma grottornas lägen.	2006-2010
Nya hänvisningsskyltar (i trä) mot besöksmål i reservatet	2006-2010
Årlig genomgång av samtliga tillgänglighetsanordningar i reservatet. Vid behov ska anläggningarna restaureras.	Årligen
Iordningställa rastplatsen på Storrisbergets topp	2006-2008
Förlängning av stigen mot fler geologiska sevärdheter. Stäckningen ska beslutas i samråd med berörda markägare.	2007-2010

9. Tillsyn och uppföljning

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Brister och fel ska dokumenteras och rapporteras.

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

En nationell metod för uppföljning av reservat och Natura 2000 områden har tagits fram. Den ska användas.

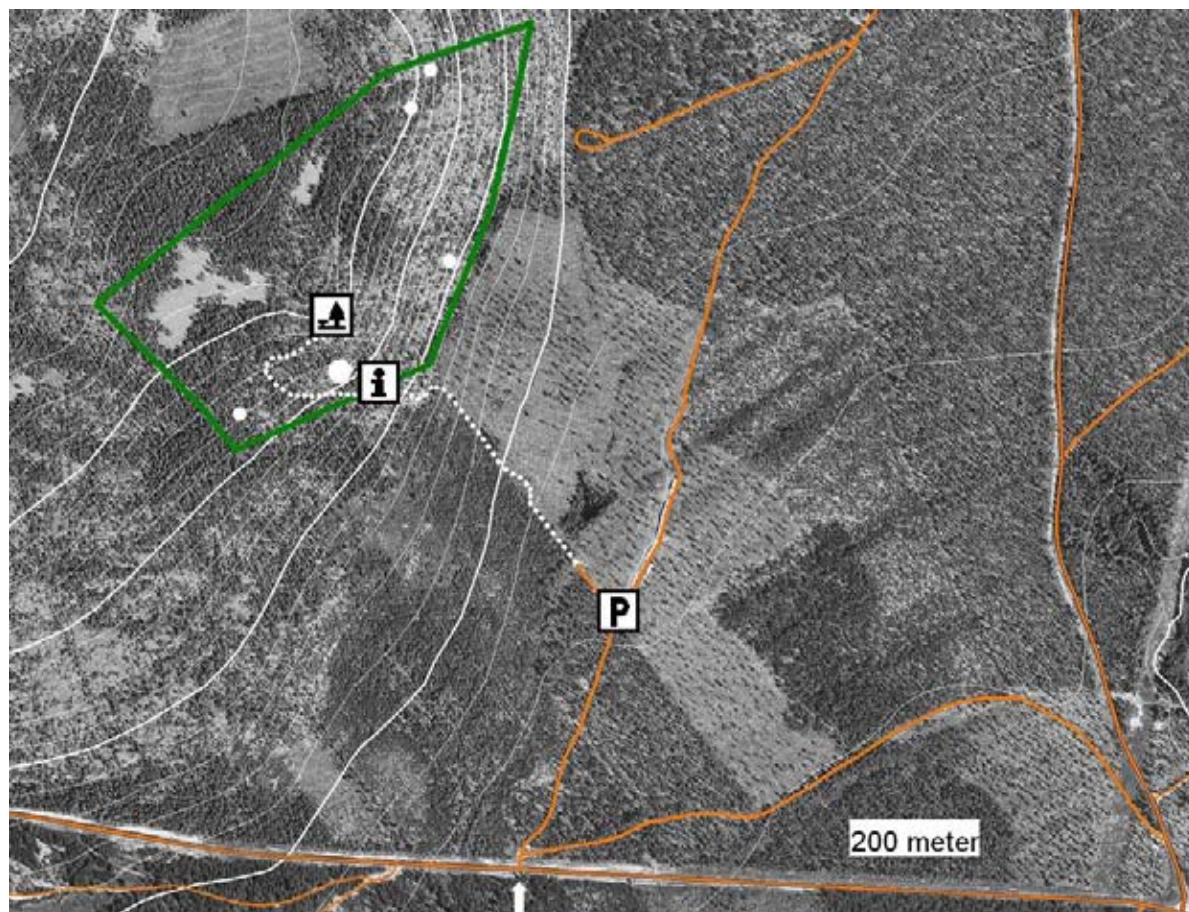
Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Lena Lundevaller

Anna Wenngren

Bilagor: 1. Anläggningar och information för friluftslivet

ANLÄGGNINGAR OCH INFORMATION FÖR FRILUFTSLIV

Karta som visar placering av vägvisare (pil), parkering, informationsskyltar, stig, rastplats och grottor i Storrisbergsgrottornas naturreservat. I och intill Tjuv-Antes grotta ska det finnas trappor och stegar samt säkerhetsinformation. Hänvisningsskyltar i trä ska finnas från parkeringen, mot Tjuv Antes grotta och rastplatsen samt på de platser där stigen förgrenar sig. Vid en förlängning av stigen ska den nya sträckan positionsbestämmas.

Tillhör reservatsbeslut: 111.121-1624-74